

jurnal inter IAL

世

POSTA MUNDI

14, mart 2012

KONTENAJO

題	人	語	頁
posta_Mundi, frazo #14			3
posta_Mundi: 6ma aniversario	Rosa	!!!!	4
ANTEPAROLO DE LA PRINCETO		Ido	4
Lingu Kamino	Lenadi Moucina	Ido, Lingu Kamino	5
LE LIT PAROLE AMORE. LE SENSE	Andromeda, Mira, Alice	Rapidlingue	7
♂	Lenadi Moucina	👁	8
La Feino. Le Fea.	Charles Perrault, Partaka	Ido, Populido	10
F	Charles Perrault?, Rosto	👁	13
*ILA PROFETO. PRI LA KRIMINO E LA PUNISO	Khalil Jibran, Partaka	Ido	14
Shell Shokked Ial	Aleshandre Shavier Kasanova Domingo	Latinovik	16
Vesna	Dmitri Ivanov	Lingwa de Planeta	19
Ni manjez realiste en pladi ek oro.	Aleshandre Shavier Kasanova Domingo	Ido	20

言14

posta_Mundi, frazo #14

Esperanto:

新

Felichan Kristnaskon kaj prosperan Novan Jaron!

Ido:

Felica Kristnasko e prosperoza Nova Yaro!

Interlingua:

Felice Natal e prospere anno nove!

Occidental/Interlingue:

Felici Crist-nascentie e prósperi Nov Annu!

Novial:

Felisi Yule e Prosperosi Novi Yare!

Idiom Neutral:

Nativitet felis e Anu Nov prosperos!

Volapuk:

Lemotöfazäli yofik e nulayeli läbik!

Interglossa:

U hedo Cristo-Nato plus u profito neo Anni!

Romanica:

Felice Natal et prospero anno novo!

Omnial:

Felice natal et prospere anue nove!

Komunikando:

Bon yul i prosperi novi annu!

Mondlango/Ulango:

Felica Kristnasko ay prospera Novyero!

Euriko:

Felici Kristonasko e Prosperozi Novi Yaro!

ARIEL:

Felise Natal e prospere ane nove!

Sambahsa:

Khauris Natal ed sislew Nov Yar!

LdP:

Hao Kristajanma e samride Nove Yar!

Inlis:

Da hapi Krismas plas da prosa Nu Yia!

Sibelingua:

Felisi Kristonasko e prosperozi Novi Yaro!

Rap Lin Rie:

Fe Fetl & sukdu nov an!

Populido:

Joyoz Krist-nask e prosperoz Nov Yar!

!!!!

3•3•2006 - 3•3•2012

III•III•MMVI - III•III•MMXII

C•C•BOOF - C•C•BOAB

{ { ||| ||| } }

:)

!!!!

Rosa

ANTEPAROLO DE LA PRINCETO

Saluto, kara lektanti di POSTA MUNDI. Me es nulu altra kam La Princeto. Vi es drola hike. En monato marto vi en multa lingui gratulas por Nova Yaro e Kristnasko, se ni atencas la antea pagino. Me savas, ke tala kozi semblas ridikula por vi, e me povas ridetar kun vi. Ma, por dicar verajo, yen ke por me es kustumala ke tempo es sempre diferanta. Me voyajas de un mondo ad altra, e singla mondo havas sua propra tempo.

En singla mondo quan me vizitas me komunikas kun lokala habitanti. Me savas la linguo de la universo e pro to me povas rapide komprenar omna altra lingui. E la muziko de la cielala sferi es audebla por me. Regretinde, me ne povas instruktar vi pri la linguo de la universo, nam ico ne esas ulo, quon vi povas nun komencar studiar. Ante la linguo de la universo vi bezonas savar la universala linguo de via propra mondo. Pos to vi esos kapabla studiar la linguo de la universo. Ma vi ankore ne trovis la universala linguo de via mondo.

En ica numero tra dorni ad astri iras: **Andoromeda, Lenadi Moucina, Rosa, Alexandro Xaviero, Dmitri Ivanov, Partaka, Rosto.**

He, me sentas tante granda responsiveso pri vi omna!

La Princeto.

«Xilografuro di Flammarion»,
da ne-rikonocata artisto, supozante de yaro 1888.

Ofte, me voyajas en Hispania e me renkontras la °"Camino de Santiago" /kamino de santiago/ ube marchas multa pelerini quale pluri yardeki ante nun. Semblas a me ke la pelerini bezonus linguo komuna. Se la chefi Katolika volus, hike li povus rilansar la Latina linguo, o lua moderna formo quale la Latino sine flexioni.

Nur por ludar, e sen volar nek kredar krear nova universala linguo por salvar la Mondo, me donas sube texto qua, me esperas, povus facor vi smilar.

Lenadi Moucina

Lingu Kamino

«On facar kom on voler.»

Li «lingu kamino» esir li lingu de la kamino de Santyago de Kompostel, dondu les pelerin ambular de tot la Europa. La principal kamino esar en Espanya e tambienosi en Frans. La lingu esar mixo de Espanyol e Franse.

Li pelerinu povir parlablar kun otre pelerinu o les personu ke lokatir les kamara por les pelerinu, o les ke vendir li komer.

Li lingu no es mucho rigor, la verbo havar sola(mente) un formo, li infinitiv ke finir normal per «ir», tambienosi on povir finir per «ar» o «er» si on voler : povir, povar, pover es mismem koso. Les nomo finir normal per «u», tambienosi «o», «a», «i», «e», o konson kom on volir.

Les verbu povir esir li nomo de les kosa, on solament ponir li artikol avan la parlabramo . Exemplo : komir, li komir ; dormir, li dormir ; kaminir, li kaminir (ambular sur li kamino). Les adyektivu no nesisir verbu (simil Indonesian) : «li orancha matur» = «li orancha esir matura».

Les adverbu no haver formu espesial, ma on podir yuntar li sufix «mente» ke fransu e espanyol konosir, se on volir.

Les artiklu definit esar : «li», por un koso, e «les» por plus kosu. On poder tambienosi ponir «s» detra la parlabramo, ma cho no esar normal sistemo. Le artiklu nodefinit eser numero «un», «dos» «tres» o «des» kuende on ne savar kuantu presisemente on havir kosu plus ke un.

Les pronomu esir : me, tu, yel (yelo, yela, se on voler markar la sexo de hom/mulier e simil pur bestio), nu, yu, yeles (yelos, yelas). Kises, if on voler esar polita on pover tambienosi servir «vuste» kuende on parlablar avekun persono ke on ne bien koneser .

On havar la letru vokal : a, e, i, o, u ; e la letru b, d, f, g, h, k, l, m, n, p, r,s,t, v, x, y. Se on voler eskriver «z», on podir, ma on parolir «s» o «z» esar egal.

On havir plus li «ch» egal franse o espanyol. Ma on no havir «j». Les parol ke eskriver kun «j» franse o espanyol eskribir kun «ch» o per «y» en lingu kamino. Me ne savar kom yu dicir plus tarde un parolo o otra. Ex : «(n)orancha» klaro ! Ma «obyekto» o «obchekto» ?

Les regul gramatikal no esar tro kompleks. On facar kom on volir. Solamente la ordinu esar SOV : yel ke fasar (subyekto), la verbu e la obyektu. Ma diferent se on komprenir, cho esar perfekto.

Li parolu demonstrativ eser «cho», (cho e chola) o «la» ke on podir ponir poster li parolu. Ex : «li kato la, esar negro» = «cho kato esar negro».

Li posediv parolu esir «de» : «li kaminu de Santyago». Egal on havar «de» por li loku ke on venir, e «a» por li loku ke on iralir.

La pronomu «ke» podir servir por tuto : personu, kosu o frasu kuestional.

Les parlabramo esar de franse o espanyol, ma me ne savir li kuel ! La pelerin ke servir de yel, trovar la bon parlabramo. Solamente atension les parlabramo ke no dicir egal kosu en cho dos lingu ! Ex : franse «gateau» [gato] e espanyol «gato» [gato] >> me kredulir ke «patisel» e «katu» povar esir bien. Simil on seleksionar «pur» pur la «para» espanyol e «pour» franse, e «per» pur la «par» franse e «por» espanyol, por bien komprentiendar . On povar tambienosi mixar les parlablar espanyol e franse en la mismem parlabramo de «lingu kamino».

On ne havar tempi pur les verbu. If on voler vrere parlabrar de la pasato, on poner «ya» avan la verbo, simil if parlabrar pur futuro, esar mucho importante, on poner «va» avan la verbo (simil LFN).

**

Me ne saver en cho momento kom on decir mucho koso en Lingu Kamino, perke cho esir solament ludo por Posta-Mundi. Ma me esar serten ke sur la kamino, les personu ya parlablar komun lingu, mixo de franse, espanyol, english e doitch dondu «chambro, kamara, bedrum, zimer» havar la mismem signifir ke totmond komprentiender.

Leonida KAMINU

du poemes in Rapidlingue tradukat ex le germanum.

Le primavera es le tempe pro poemes!

小言愛

Kordialim
Doro

LE LIT PAROLE AMORE

Le lit parole amore
kambia mi monde.
Le lit parole amore
fara quo it vola.
Le lit parole amore
es somfoyim gigantos.
Le lit parole amore
bringa dolore ed tamben
konsolatione.
Le lit parole amore
konstrikta me somfoyim.
Le GRAN parole AMORE
es nur pro ME
ed it monstra a me
esar felis.

*(De Mira pro queles qui ja ha
experienat amore)*

LE SENSE

Quel sense hava vivar
ed pensar?
Quel sense hava plora
ed donatar amore?
Pro te.
"Quel sense?",
yo questiona le lune.
Nam tu not viva ed tu not pensa,
nam tu not plora ed tu not ama
pro me.
"Quel sense?",
yo questiona le lune.

*(De Alice pro queles qui not semper vida le
sense)*

☺))) ☀️☀️, ☺)))📶, ☹️→☺️, 🏠→🏠, 🏠, 🏠💡→💡,
🏠→🕒, 🕒! ☹️🏠(👤→🏢🕒09:00). 🏠→👤▶️⇒🏠🏠,
👤→🏠, 🏠🍷, 🏠+🏠. 👤→🏠, 🏠🍲🍲, 🏠🍷(🕒&🕒),
🏠🕒(🕒 🏠🍷🏠, 🏠🏠🏠... 🏠...) 🍲... 🍲... 🍲...
🏠→🕒🕒07:40! 🏠(👤→🏢). 🏠🏠, 🏠→🏠,
🏠🏠(🕒✓, 🕒✓, 🕒✓).

[illegible]

🚂(4), 🚂🔊): “😊, ⚠️! 🚂. ⚠️! 🚂. ⚠️! 🚂.

⚠️! 🚂. ⚠️! 🚂.”

🔴🚂(4) ... 🕒 ... 🔴🚂(4) ... 🕒 ... 🔴🚂 ... 🕒
 ... 🤖👤(🕒!) 🚂🔊): “😊, 🚂→.” 🤖👤→😊.

🚂→👤→👤👤👤👤→👤👤👤👤👤→👤👤👤👤→👤👤👤👤→👤👤👤👤
 👤→👤→👤→👤, 🚦. 👤→🏢👤👤👤👤👤👤
 📉. 🤖👤(⚠️). 👤→👤👤→👤→🏠. 🚦👤↑, 🚦👤②,
 🚦👤(🕒 🤖👤👤👤👤, 👤👤👤... 🚫...) 🚦👤③,
 🤖👤(🤖👤?) 👤→🏠.

🤖👤, 😊. 👤→4, 4. 😊→😊... 4... 4...
 🤖👤(👤, 🚫...) 4... 4... 4... 😊→😊 4...
 4... 4... 4... 4... 🤖👤(🚫...) 😊 4... 4...
 4... 4... 4... 4... 4... 4... 4... 4... 4...
 4... 4... 4... 4...

LA FEINO

da Charles Perrault
(Ido-tradukuro da **Partaka**)

Yen ke vidvino havis du filiini. La seniora esis tale simil al matro per sua karaktero e vizajo, ke omnu, qua vidis el, povis pensar, ke lu vidas la matro; eli amba esis tale desafabla e tale superba, ke on ne povis vivar kun eli. La juniora filiino, qua esis la plena portreto de sua patro, segun sua benignesio e honesteso, esis, ultreto, un ek la maxim bela puerini, quin on povis trovar.

Quoniam omnu amas ordinare ti, qui esas simil a li, tale ca matro varmege amis sua seniora filiino, e sam-tempe havis terorinda odio kontre la juniora. El obligis elca manjar en la koqueyo e laborar sencese. Inter altra aferi, ca desfelica puerino mustis, du-foye singla-die, irar cherpar aquo en tre fora loko e portar plena granda krucho al domo.

Certen-die, kande el esis apud la fonteno, venis ad el povra muliero, qua demandis de el donar ad el por drinkar. "Tre volunte, mea siorino", dicis la bela puerino. Ed el quik lavis sua krucho e cherpis aquo en la maxim pura loko del fonteno, e portis ol al muliero, sempre subtenante la krucho, por ke la muliero povez drinkar plu komfortoze. Kande la povra muliero kalmigis sua dursto, el dicis al puerino: "Tu esas tale bela, tale benigna e tale honesta, ke me devas facar a tu donacajo" (nam elu esis feino, qua prenis sur su la formo di povra muliero vilajana, por vidar quale granda esos la jentilesio di ca yunineto). "Me facas a tu donacajo", duris la feino, "ke ye singla vorto, quan tu dicos, de tua boko ekiros o floro o lapido."

LE FEA

da Charles Perrault
(Version en Populido: **Partaka**)

Yen ke vidua abay du filia. Le senior esay tal simil al matro per sui karaktero e vizaje, ke omni hom, kel viday el, povay pense, ke lu vide le matra; els ambi esay tal desafabli e tal superbi, ke on no povay vive kun els. Le junior filia, kel esay le plen portret den sui patro, segun sui benignes e honestes, esay, ultrei to, un den max bel puera's, kel on povay trove.

Nam omni hom kustume ame ti, kel es simil a lu, talei ti-ci matra pasionozei amay sui senior filia, e sam-tempei abay terorindi desame kontrau le junior. El obligay elci manj en le kokuoy e labore sencese. Inter altri afers, ti-ci desfelis kinda koaktesay ire cherpe akua, du foy singli di, en tre for lok, e porte plen gran vaz al dom.

Certen di, kuan el esay apud le fonten, venay ad el povri fema, kel petay den el done ad el por drinke. "Tre volunte, mei siora", dicay le bel puera. Ed el kuik lavay sui vaz e cherpay akua en le max pur lok del fonten e portay ol al fema, dum subtene le vaz, por ke le fema poveu drinke plu komfortozei. Kuan le bon fema kalmigay sui durste, el dicay al puera: "Tu es tal beli, tal benigni e tal honesti, ke me deve face a tu donasiaje" (nam el esay fea, kel prenay sur su le forme de povri fema vilajan, por vide kual gran eseray le jentiles de ti-ci yuneta). "Me face a tu donasiaje", duray le fea, "ke ye singli vorte, kel tu dicaray, den tui bok ekireray o flor o cheri ston."

Kande ca bela puerino venis en la domo, sua matro reprimandis el pro rivenir tale tarde del fonteno. "Pardonez a me, matro", dicis la desfelica puerino, "ke me restis tale longe". E kande el parolis ica vorti, eksaltis de sua boko tri rozi, tri perli e tri granda diamanti. "Quon me vidas!", klamis elua matro kun grandeg admiro. "Semblas a me, ke de lua boko eksaltas perli e diamanti! De quo ico venas, mea filiino?" (co esis l'unesma foyo, ke el nomis el sua filiino). La desfelica yunineto rakontis ad el naive omno, quo eventis ad el, e, dum ke el parolis, ekfalas de sua boko amaso de diamanti. "Se tale", dicis la matro, "me devas sendar ad ibe mea filiino. Mariu: regardez quon ekiras la boko di tua fratino, kande el parolas; ka ne esus a tu agreabla havar tal sama kapableso? Tu devas nur irar cherpar aquo en la fonteno; e kande povra muliero demandos de tu drinkar, tu jentile donos ol ad el."

"Esus tre bela", respondis desafable la filiino, "se me irus al fonteno!" – "Me volas ke tu irez ad ibe", dicis la matro, "ed irez quik!". La filiino iris, ma sempre murmuranta. El prenis la maxim bela vazo ek arjento, qua esis en la domo. Apen' el atingis la fonteno, el vidis siorino, tre riche vestizita, qua ekiris la foresto e pregis el donar ad el por drinkar (el esis la sama feino, qua prenis sur su la formo e la vesti di princino, por vidar, quale granda esos la maligneso di ca puerino). "Ka me venis adhike", dicis ad el la desafabla e superba puerino, "por donar drinkar a vu? Certe, me portis aparta vazo ek arjento por to, por donar drinkar a ca siorino! Yen mea opiniono: vu ipsa prenez aquo, se vu volas drinkar." – "Tu tote ne esas jentila", dicis la feino sen iraco. "Nu, quoniam tu esas tale servema, me facas a tu donacajo, ke ye singla vorto, quan tu parolos, de tua boko ekiros o serpento o rano."

Kuan ti-ci bel puera venay en le dom, sui matra reprimanday el pro rivenir tal tardei del fonten. "Pardoneu a me, matra", dicay le desfelis puera, "ke me restay tal longei". E kuan el parlay ti-ci vorte's, eksaltay den sui bok tri roze, tri perle e tri gran diamante. "Ko me vide!", klamay elui matra kun plen gran admire. "Sembl a me, ke den elui bok eksalte perle's e diamante's! Den ko co ven, mei filia?" (Co esay unti foy, ke el nomay el sui filia). Le desfelis yuneta rakontay ad el naivei omni to, ko ad el eventay, e, dum ke el parlay, ekfalay den sui bok tre multi diamante. "Se talei", dicay le matra, "me deve sende ad la mei filia. Mariu: regardeu ko ekire le bok de tui frata, kuan el parle; ka no esere agreabli a tu abe tal sam kapables? Tu deve nur ire cherpe akua en le fonten; e kuan povri fema peteray den tu drinke, tu doneray ol ad el jentilei."

"Esere tre bel", responday desafablei le filia, "se me irere al fonten!" – "Me vol ke tu ireu ad la", dicay le matra, "ed ireu kuik!". Le filia iray, ma sen cese murmure. El prenay le max bel vaz ek arjente, kel esay en le dom. Apen el atingay le fonten, el viday siora, tre richei vestizat, kel ekiray le forest e pregay el done drinke ad el (el esay le sam fea, kel prenay sur su le form e le veste's de prinsa, por vide, kual gran eseray le malignes de ti-ci puera). "Ka me venay ci", dicay ad el le desafabli e superbi puera, "por done drinke a vu? Certei, me portay aparti vaz ek arjente por to, por done drinke a ti-ci siora! Yen mei opinio: vu ipsi preneu akua, se vu vol drinke." – "Tu totei no jentil", dicay le fea sen irasie. "Nu, pro ke tu es talei servemi, me face a tu donasiaje, ke ye singli vorte, kel tu parleray, den tui bok ekireray o serpent o ran."

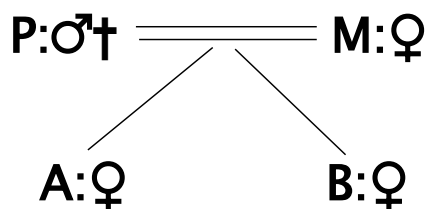
Apen' elua matro vidis el, questionis el: "Ka bone, mea filio?" – "Yes, matro", respondis ad el la desjentalino, dum ekjetar un serpento ed un rano. – "Ho, cielo!", klamis la matro, "quon me vidas? Elua fratino kulpas pri co omna; me pagos ad el pri co!" Ed el quik kuris por batlar elca. La desfelica yunineto fugis e celis su en la maxim proxima foresto. La filiulo dil reĵo, qua rivenis de chasar, renkontris el; e vidante, ke el esas tale bela, il questionis el, quon el facas hike tote sola e pro quo el ploras. – "Ho, ve, sioro, mea matro ekpulsis me del domo".

La reĵido, qua vidis, ke de elua boko ekiris kelka perlo e kelka diamanti, demandis de el, ke el dicez ad il, de ube co venas. El rakontis ad il sua tota aventuro. La reĵido, qua konsideris, ke tal kapables havas plu granda merito, kam omno, quon on povus donar kom doto ad altra damzelo, portis el al palaco di sua patro, la reĵo, ube il mariajis su kun el. Ma pri elua fratino, ni povas dicar, ke el divenis tale desaminda, ke elua propra matro ekpulsis el de su; e la kompatinda puerino, multe trairinte e trovinte nulu, qua volus aceptar el, balde mortis en angulo di foresto.

Apen elui matra viday el, kestionay el: "Ka bon, mei filia?" – "Ya, matra", responday ad el le desjentila, dum ekjete un serpent ed un ran. – "Ho, siel!", klamay le matra, "ko me vide? Elui frata kulpe pri co omni; me pageray ad el pri co!" Ed el kuik kuray por bat el. Le desfelis yuneta fugay e celay su en le max proxim foreste. Le filio del reĵo, kel rivenay den chase, renkontray el; e pos vide, ke el es talei bel, il kestionay el, ko el face ci, plen sol, e pro ko el plor. – "Ho, ve, sior, mei matra ekpulsay me den dom".

Le reĵido, kel viday, ke den elui bok ekiray kelki perlo's e kelki diamante's, petay den el, ke el diceu ad il, den u co ven. El rakontay ad il sui plen aventur. Le reĵido, kel konsideray, ke tal kapables abe plu gran merit, kam omni koz, kel on povere done kom dot ad altri damzela, portay el al palas de sui patro, le reĵo, u il mariajay su kun el. Ma pri elui frata, nos pove dice, ke el divenay talei desamindi, ke elui propri matra ekpulsay el den su; e le kompatindi puera, pos ir ed ir, ci e la, sen trove ul hom, kel volere accett el, baldei mortay en angul de foreste.

FEA
 da Charles Perrault?
 in piktogrames, signes, skemes
de Rosto

A~P : ☺👉👉^ _ ^

B~M : ☹️💀💣💣⚡💣

(M♥B) ⇔ (B~M)

A B

M ⇒ A 🧑🏻🏴‍☠️☹️

1) A 🍷 ; F:♀🍷 ; F💬:F🍷 ; A☺️ ⇒ F🍷

F🍷A : (A💬 ⇒ 🦋💎)

2) (A💬 ⇒ 🦋💎) ⇒ M☹️

M ⇒ B 🍷 ; F💬 :F🍷 ; B☹️⇒F🧑🏻🏴‍☠️

F ⇒ (B💬 ⇒ 🐸🐸)

3) A👑 ; B🚑

*ILA PROFETO

da Khalil Jibran

罪 罰

PRI LA KRIMINO E LA PUNISO

Pose, un ek la judiciisti dil urbo pasis adavane, e dicis:

'Parlez' a ni pri la Krimino e la Puniso.

E lu respondis tale:

Kande via spirito marchas vagadanta sur la vento, esas lore kande vi, ya sola e ne-prudenta, facas kulpo al ceteri e, konseque, anke a vi ipsa.

E pro l'eroro facita, vi devas pordo-frapar avan la pordeto dil bonfacanto, ed ibe, stacanta, vartar dum instanto.

Via propria deo esas quale maro senlimita.

Ol su mantenas por sempre kom ne-koruptebla.

E quale la etero, ol elevas nur ta qua posedas ali.

Via propria deo, quale l' suno, savas nulo pri talpo-celeyi, nek serchas la ter-trui dil serpenti.

Tamen, via propria Deo habitas ne nur en via spirito.

Multo ek vi esas ya homal, dum ke multo altra esas nulo plusa kam mikra monstracho misformacita, qua marchas dormanta tra l' nebulo, serchante sua propria vekigo.

E pri l' homo, qua permanas che vi, me deziras 'parlar' a vi nun.

Nam esas lu, e nule via deo interna –tal mikra monstracho en la nebulo–, ta qua certe savas pri la krimino e la puniso.

Ofte, me vin audabas dicar relate l' homo qua deliktas, quaze lu esus ne un ek vi, ma ulu stranja, intruzinto che via mondo.

Tamen, me dicas a vi, ke tale quale al bonfacanto ed al yusto onu ne permisas elevar su adsuper lo maxim elevata, existanta che singlu ek vi, tale anke, la maligna e la febla personi ne povas falar en lo maxim basa, quo same existas che vi.

E tale quale ne mem simpla folio flaveskas sen la tacanta aprobo dil tot arboro.

Tale anke, la kriminto ne povas deliktar sen la okulta volo de vi omna.

Same kam che procesiono, vi marchas ensemble vers via propra deo. Vi esas, sam-tempe, la voyo e la voyajanto.

E kande ulu ek vi falas, to esas, por ti qui marchas dop ica, quaze averti pri la petro, qua esas obstaklo sur la voyo.

Aye! Ed ica falas pro ti qui lun preiras, qui, mem se li esas plu rapida, e posedas plu sekura pazo, li ne ja eliminabas la obstaklo.

E anke, me dicis a vi lo sequanta, quankam certe mea paroli vundegos via kordio:

La homo asasinata esas nula strango a sua propra asasino.

E la homo qua subisas furto, ne esas ne-kulpanta pri tal furto.

La homo iusta ne esas inocenta relate l'agi dal perverso.

E la homo pura esas nule neta koncerne l'agi dal trahizero.

Yes, la kulpanto esas ya frequa viktimo dil atakato.

E la kondamnato esas, freque, ta qua suportas la kulpo dil inocento ed olta dil puro.

Esas tote ne-posibla separar iusto de ne-iusto, e benigno de maligno.

Nam ici stacas ensemble, orientizita al suno, same kam ensemble texesas la filo nigra e la filo blanka.

E kande l' filo nigra ruptesas, la texisto revizas la tota texuro, ed examenas mem la tota texo-mashino.

Se ulu ek vi duktus ne-fidela spozino adkoram la judiciisto, vi permisez ke ica evaluez, anke, la kordio di la spozulo, e vi ponderez lua anmo che l' balanco dil iusteso.

E vi permisez ke l' judiciisto regardez aden la spirito dil ofensero, ante ke ica esez frapata per flogilo dal ofensario.

E se ulu ek vi punisus ye l' nomo dil iusteso, e lu depozus la hakilo apud l'arboro dil maligneso, vi regardizez da lu, maxim bone, mem olua radikaro.

E lu advere koncieskos, ke l' radiki dil benigneso ed olti dil maligneso, to quo fruktifas e to quo ne fruktifas, interplektas e kunmixesas che l' kalmigita kordio dil tero.

E vi ipsa judikez qua esas advere la homo iusta.

Quala verdikton vi devas diktar, kaze di ta, qua esanta honesta ye korpo, lu esas furtisto en sua spirito?

E ye quala puniso vi kondamnos ta, qua fizike mortigas, ma qua, tamen, trovesas ja kom mortinto che lua anmo.

E quale procesar kontre ta, qua esanta trompero e tirano pri sua agi, lu esas, sam-tempe, ofensata ed insultegata?

E quale' vi punisus ti, *kuya remorsi esas mem plu granda kam lia ne-iustaji?

Ka l' iusteso administrata segun la lego, quan vi volunte respektas, ne esas remorso?

Tamen, vi ne povas duktar la remorso aden la kordio dil inocento, nek extirpar olta del kordio dil kulpanto.

Olta, spontane, klamos dum-nokte por ke l' homi vekez, ed ici kontemplez su ipsa.

E vi, ti qui pretendas komprenar la iusteso, quale' vi povus parkomprenar ol, sen egardar la tota fakti ye plena suno-lumo?

Nur tale, vi sucesus intelektar, ke same la stacanto kam la falinto, esas unika homo, stacanta avan 'krepusklo', inter la nokto dil mikra monstracho ipsa, olqua esas la jorno di lua propra deo.

E nur tale, anke, vi parintelektus, ke l' supra petro dil templo, ne gravesas plu multe kam la maxim infra petro jacanta che olua fundamenti.

[...]

Tradukuro: PARTAKA - Linguo: IDO

Latinovik ne es mito. Latinovik ne esas Latinove, e Latinovik existas, adminime ol existis.

Latinovik kreesis da Shelly Bakken. Hodie, desfortunoze, elu ne parolas publike pri Latinovik, ed elua pagini internetala desapararis.

Ma me konservas ica texto per Latinovik che mea disko komputorala.

Shell Shokked Ial

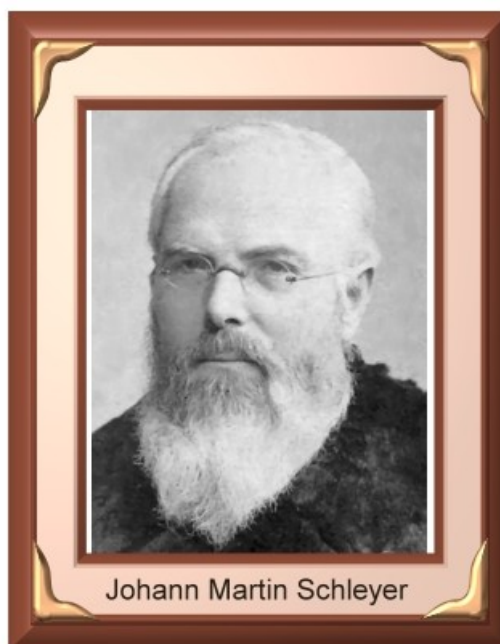
shellshokked@yahoo.com

Hok artikul no es in angles! Hok artikul es sur interlinguistik, sur la interlingu? Vu komprendet hok fras, no? La interlingu, la lingu mundial, alor usabil eset la angles, sed in kontrast ad la totalitad de pagins in angles hok eset skriptet in "Latinovik" (un lingu inventet per me). Sik vu eset un Interlinguist vu komprendet hok skript sur Interlinguistik Histori.

La reserk per un lingu internazional komun poteser sequet de nov from inizi de la period modern. La nozion de obtener un tal lingu de la elements komun ad la lingus nazional aparet vers la fin de la dekioktesim et presk dekinovesim sekul. De quest inizi es veniet la development gradual de qual ram de la linguistik komparativ que es donet la nomin de la Interlinguistik. La homins de mult nazionalita havet partezipet ad la relativ realizment de su maturitad.

La prim per resolver un sistem komplet de auxiliari-lingu baset sur elements komun in la lingus nazional eset un hispan, Pirro, de qui Universalglot eset publiket in 1868. Signifikant que la lingus kom la franzes, angles, hispan, german, Italian, etc. havet in komun un fund adsik extensive de ideas et kredenz, de forms lingual teknologik et sientifik, que un pot apeler lo kom varianz de la simil standard. De la idea ad la implementazion vari projects interlinguistik havet diferent suxes.

Volapük, la labor de un prester german mult-lingual, Johann Martin Schleyer, que aparet in 1880, havet uset la idea in un sens limitet, disegnant pesant sur la angles. La angles eset la lingu perfekt kom bas de reserk pro Schleyer: Angles es un lingu mixet de radik germanik et romanik; la vokabulari internazional es un obvios part de la lingu angles. Volapük in un sens es kom un angles evoluzionet in fonetik et gramatik forms. Mult adherents a Volapük formet mult konferenz et reunions. Quest sistem linguistik havet un dekad de popularitad extraordinari que havet justifiket la instituzion de un Kadem Volapük (akademi de volapuek).

La esperanto, ank la kreation de un homin mult-lingual, la Dr. Ludwig Lazarus Zamenhof de la Polonia, eset publiket in 1887 et havet realizet un bon-nomin larg per self. In 1894, la Dr. Zamenhof havet proponet un esperanto reformat in respons ad la request pro un gramatik simplifiket et un vokabulari plu kompletment internazional. Sed su proponis no eset adoptet.

In 1907, tre franzas, Louis Leau, Louis Couturat et Louis de Beaufront, eset guidet de un delegazion que havet proponet ankore determinet reform in esperanto. La resultet eset un skism in la moviment de la esperanto kon la promulgazion de un altru sistem denominet Ido.

La sistem original de la Dr. Zamenhof eset remanet la fundamento de tot le publikazions et organizazions ofizial de la esperanto, de qui zi eset mult in la mund integer. Ido un altru eset uset kon sukses in multe publikazions.

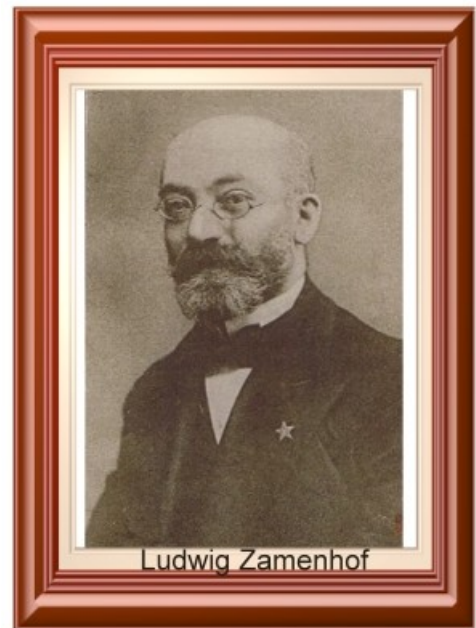
La esperanto II, un sistem proponet de René de Saussure de la Svizer, que havet miret ad remover determinet karateristikis de esperanto mentru mantenet la relativ struktur fundamental, no eset uset sed in qualkun mesur grande.

In la mentru-tempor un austriak, Julius Lott et un Chilen, Alberto Liptay, ulteriorment havet expreset la idea que "la lingu internazional no devet eser inventet. Lo exist. Un dev soltant rekolier tot la relativ parols et regular lo in la ordin." Quand Waldemar Rosenberger, un Russo, havet presuponset la direxion de la akademi deklinant de Volapük, havet maket de lo un grup energik de experiment kon la inizi de la Liptay. La resultet, in 1902, eset konozet kom "Idiom Neutral". Un kontemporan de Rosenberger, basant la su labor per inizi, eset Dr. H. Molenaar de la Germania. havet kontinuet ad substener la su sistem kon la pseudonomin de "Unial".

In 1910, la "Akademi de Idiom Neutral" (previosment Volapük), sub la direxion de un matematik professor italian, Giuseppe Peano, eset transformet in la "Academia pro Interlingua", un sozietad per reserk in interlinguistik. La plu grand part de la relativ publikazion eset sub form de la interlingua konozet kom la Latino sine Flexione, sed la relativ members eset liber ad experimenter kon et maker, altru proponet lingus. Un member, Aldo Lavagnini, un italian in la Mexiko, havet promovet la su propri sistem kon la pseudonomin de Mond-Lingua. Le relativ sedi eset ad Torino, Italia. De post la sekund guer mundial eset reorganizet in la Nederland.

"Occidental", suksesivment ank denominet "Interlingue", eset publiket de un estonian, Edgar von Wahl, in 1925. Von Wahl (plu tard chanjet ad "De Wahl") havet dediket mult atenzion ad la problem de kombinazion de la naturalitad kon la regularitad in la models derivativ de su lingu. Un potet trovet mult lingu-usetors durant la tot Europa avant la sekund guer mundial. Lo havet vari periodiks publiket regularment in tal lingu. La sedi de la Interlingue-Union eset in Svizer.

In 1925, Joseph Weisbart, ank un german, havet kominiziet ad promover su "Medial". Otto Jespersen, la linguist internazionalment konozet de la Danimark, havet produktet un sistem proper denominet "Novial".

Durant la quart paset de un experiment de sekul in interlinguistiko eset in augment. La sistems de post publiket eset "Interglossa" de Lancelot Hogben de la Grand Bretan, "Internasional" de Paul Mitrovich de la Yugoslavia, "Mondial" da Helge Heimer de la Svedia, "Neolatino" de André Schild de la Svizer, "International" de Campos Lima de la Portugal et "Ling" de Anders Olsen de la Svedia. Mult altru produkts individual eset in la forma de la manuskripts.

La Dr. Frederick Gardner Cottrell del Konsil de Reserk Internasional havet intereset ad la Sr. et la Fr. Dave Hennen Morris de Nov York ad la idea de generazion de un korp que kontinuer la studi kominiziet de la vari project de lingu internasional. La Sr. et la Fr. Morris havet eset longment aktiv in la organizacions preokupet del meliorment de la stat de la sozietad human ed havet videt imediatment la importanz de un lingu internasional kom un del mediums per develop la Komunitad internasional qual havet seminet alor un speranz posibil. Fr. Alice Vanderbilt Morris, in 1924, iniziet et substenet la asoziazion auxiliari internasional de lingu (I.A.L.A. in angles) usk su mort. La Fr. Morris havet eset ank un member de la Academia pro Interlingua.

La labor de I.A.L.A. eset izolazion et kodifikazion de la vokabulari international trovet kom elements komun in la lingus europen modern. Al iniziet del sekund guer mundial la labor de la Asoziazion movet de Liverpool, Grand Bretan, ad Nov York, U.S.A. In 1951 la Asoziazion publiket la Dixionari Interlingua-Angles.

La demand diskutibil que apart la vokabulari et la gramatik havet kauset adsik grand un varietad de sistems de auxiliari-lingu. Lor multiplizitad havet spezetet la moviment per qual un lingu de mundo ad que develop in la punkt de komunikazion modern. La funzion positiv de la situazion dev eser solezitet, totvia. Subtot la partikulari eset diskutibil, la sistem plu-numeros havet mult in komun. Los poteser konsideret kom la variants de un lingu internasional esenzial que eset latent in la lingus vivent. In tempor modern la lingu angles servet kom un lingu internasional. La problem pratik plu urgent in la kamp de la interlinguistik eset developer axion de bas de la material de lingu que tot la interlinguists pot asept kom autentik. La dixionaris, vokabularis, et ank altru lists-de-parols ofer tal material autentik pro interlinguists in nor tempor. Sed la preferenz personal pro un projekt interlinguistik vers un altru obstruktet la progres. Et la lingu angles regnet suprem.

In total, un pot dixer que la unidad de la nazions europen, et per extension la nazions de la Amerikas, corespondet in grand mesur ad un unidad linguistik. Sed la realitad de que un Interlingu pot meliorer la situazion mundial es dubitabil. Alor la unik soluzion usabil, usk un Interlingu eset establet, eset aprender vari lingus nazional, aut solment la angles. La demand pro un lingu internasional eset realitad, qual lingu servet la nesositad eset a vider.

Hok artikul eset skriptet in "Latinovik" (un lingu inventet per Shelly Bakken)

*Amike, Aleshandre Shavier Kasanova Domingo,
posto elektronikala trigrupo @yahoo.es (trigrupa arobo yahoo punto es).*

春

VESNA.

Surya brili in blu skay,
faula-gana suoni.
Vesna lai ya, vesna lai,
mah-alegre oni.

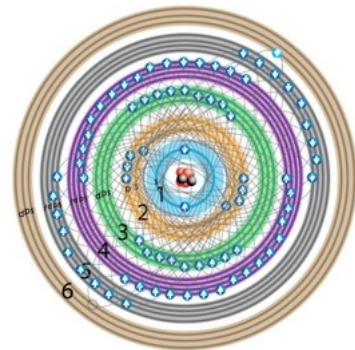
Al balbata de ruchey
kordia jagifi.
Inen flori yarke mey,
atma ol novifi.

Gro-priat es surya-ray,
it garmisi wanga.
Feng do vesna fuki-flai,
es zuy hao kanga.

Pi ba aira: vino es!
Wek, oo hima lao!
Vesna lai, e pa novves
jiva es gro-hao.

Ni manjez realiste en pladi ek oro.

Kordiala saluti.

Semble, la titolo de ica esayo esas demagogio quale altra frazi, ya demagogiala, de la pseudo-revoluciono Franca lor la yaro 1968. Me aludas frazi quala "Ni esez realista, ni demandez la neposiblaĵo." o "Sub la stradi trovesas la plajo."

Ma ico ne esas la kazo. La frazo kom titolo esas serioza. Ica frazo vizas korektigar la tipa manko di realismo en la etiko tradicionala, precipue pri ekonomio. La ekonomio di la etiko tradicionala esis neposibla, do absurda.

Ma mem se me ne radotas, probable on demandos a me: quale ni povas manjar fizike en pladi ek oro?

La respondo realista esas ke en nia planeto existas multa tuni ek oro, exemple che la mari. La cienco ne povas ankore ekstraktar komplete ica oro, ma la progreso ekstraktiva kontinuesas, do multa homi ja povas manjar en un plado ek oro, ed altra homi ja povas manjar en un plado o plura pladi ek arjento, platino, perlomatro, rubino, diamanto, ambro e cetere; yen, per materii nobla, precoza, ne toxika e bela. Ni omna ja povas manjar en pladi luxozaj kun longa durado ed alta qualeso.

Ito, do, esas posibla science e teknike... ma ne praktike.

Unesme, pro ke la ekonomio hodie, sive kapitalista sive komunista, ne aceptas produkti tre bona e tre durebla. Mem produkto tre chera, ma tre bona e tre durebla, esas generale chipa por la kompranto. Ma, se la vendanto nur povos vendar un produkto tala a sua kliento dum la vivo di sua kliento... generale, yen la ruino por la vendanto o kapitalisto. E se la produkto mem esas uzebla pos la morto di la kliento... me ne bezonas deskriptar la katastrofo ekonomiala. Tala katastrofo esas la sama por la kapitalisti Usana e por la komunisti Chiniana; li ne povus vendar kontinue sua produkti. Che la ekonomio di hodie, la quanteso esas la suprega valoro, e tala quanteso destruktas la qualeso.

Ed ico ne esas la unika problemo. La tipa idealo sociala, sive komunista sive kapitalista, esas la idealo di la triumfanti. Ne nur che la futbalo, ma anke, e precipue, che la ekonomio e la politiko. Nulu volas, por su ipsa o por sua filii, esar garsono, chambristo, policisto, ministro o fontenisto. Ya, retorike, kelka policisti o ministri dicas ke yen triumfo se lia filii esas anke policisti o ministri; ma yen nur retoriko. La filii di homi tre richa nultempe esas policisti o ministri. Ne existas triumfo sociala en tala profesioni, do oli evitesas sempre kande on povas evitar oli. La konsumo esas altra aspekto di la triumfo. Se en un naciono ja omna homi povas manjar terpomi e han-yuno, yen bona afero por omni (poka nazioni, aktuale, eliminis la hungro kronika) ma rapide la triumfanti volos luxo sur la manĝo-tablo: frukti exotika, perdriki, fletoj ek bov-yunino, ostroj, kaviaro, e cetere. Por kolektar (e por kolektar quik) tala alimenti luxozaj, la produktanti e vendanti freque eliminis la produkturo de alimenti plu chipa kom la terpomo, o kontaminas la mari ed extingas la truflon, la sturĝon ed altra precozajn animalojn o plantojn manjeblaj. Ma la fletoj ek bov-yunino (ne bezonata por bona alimentado) donas plua triumfo sociala e plua pekunio a la vendanti o produktanti kam la terpomo o la kuniklo. Ico, sen mencionar la trouzon che la nutrado di la bov-yunino por produktar plu rapide e plu chipe, trouzi qui ja efektigis mortojn inter la konsumanti de bov-yunino, kom che la famoza krizo pri la "bov-yunino folo" de Anglia.

La problemoj esas, nemediate, ekonomiala e politikala. Ma ica problemoj, mediate e plu profunde, esas problemoj antropologiaj, etikaj e filozofiaj.

Nia mondo ne povas funcionar sen garsoni, chambristi, policisti, ministi e fontenisti. Ma nulu (o quaze nulu) volas laborar en tala profesioni, do nur la homi povra laboros tale... ed oli esos desprizata da la arkitekti, futbolisti o biciklisti profesionala, judiciisti, granda aktori o granda kantisti, bankisti, pilotisti di aeronavi, mediki, katedro-profesori ed altra profesioni prestioza e tipe pekunioza.

Nia mondo ne povas vivar (yen, manjar) remplasante la kultivado di frumento e terpomo per la kultivado di kakao, nek la brutar-produktado di hani per la brutar-produktado di struchi.

Nia mondo ne povas durar kun la skemo di produkti masiva, chipa ma efemera, balde remplasata da nova produkti simila. Ito, kun la necese sempre plu kreskanta nombro de konsumanti e klienti, do de habitanti, destruktas la biosfero*. E sen la biosfero nulu vivos.

Me, do, komencis per sarkasmo... cience realigebla: ke ni manjez en pladi ek oro. Ica sarkasmo, evidente, signifika ke ni povas (e devas, e mustas) preparar un sistemo ekonomiala e politikala durebla. Ni devas direktar la tempo, vice direktesar da la tempo.

La homo reale richa ne esas richa pro havar oro. La homo reale richa esas richa pro havar tempo. Se la homi havas tempo, yen, se li ne plus esos sklavi di omna singla instanto, li manjos sive en pladi ek oro sive en pladi ek argilo bakita, ma li omna manjos sen hungro kronika. Do li esos richa e li esos racionoza, nam li esos la kontrolanti di sua tempo, ne la kontrolati da sua tempo.

Yen, do, mea konkluzuro: ke la etiko autentika, kun ekonomio (e politiko) realista, komencas per la kontrolo progresiva da omnu a sua tempo di vivo. La bona etiko komencas kande la homo kontrolas progresive la tempo di sua vivo. Kande lu klare separas la aferi serioza ek la aferi triviala.

Ma multa homi ankore deziras manjar en pladi ek oro, ka ne?

*Amike, **Aleshandre Shavier Kasanova Domingo**
posto elektronikala trigrupo@yahoo.es (trigrupo arobo yahoo punto es).*

